

Gribbe bukker under og forsvinder

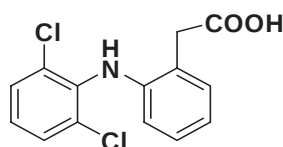
Fra at være verdens almindeligste store fugl er den orientalske hvidryggede grib ved at uddø, fordi den æder ådsler med medicinrester

Af Carsten Christophersen, carsten@kiku.dk

Millioner af orientalske hvidryggede gribbe (*Gyps bengalensis*) kunne i 1980'erne ses på den indiske himmel. Siden 1992 er antallet faldet med mere end 99%. I de døde og døende fugles indvolde finder man gift- og lægemidlet diclofenac.

Diclofenac frelser køer, men dræber gribbe

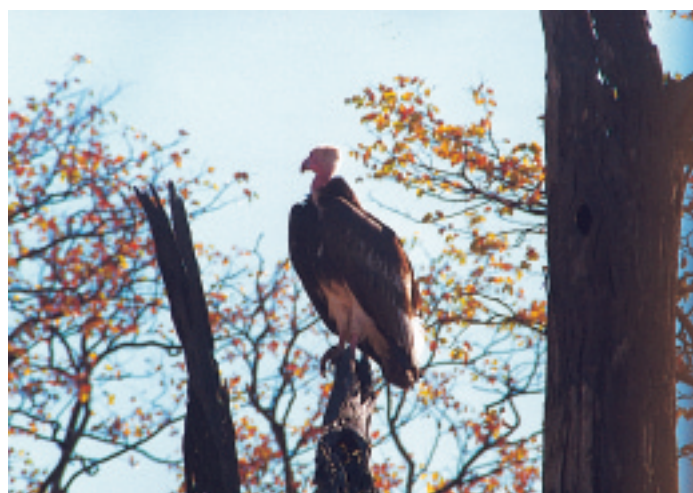
Siden 1990'erne er diclofenac blevet brugt til at behandle hovdyr for inflammationer, der stammer fra læsioner eller infektioner. I gribbe derimod dannes urinsyre, der aflejres i indvoldene

Diclofenac

som et tegn på nyresvigt, og fuglene dør. Nu har en undersøgelse vist, at det dramatiske fald i antallet af gribbe kan forklares, hvis blot så lidt som ét blandt 300 kadavere indeholder diclofenac. Forsøg har fastslået, at gribbe ikke overlever at æde af kadavere fra dyr, der er behandlet med gængse doser af midlet. Beregninger godtgør, at ganske få kadavere med et indhold på 0,13 til 0,75% diclofenac er tilstrækkeligt til at forklare katastrofen.

To beslægtede gribbearter, *Gyps indicus* og *Gyps tenuirostris* oplever en lignende tilbagegang, og alle tre arter er på grænsen til at uddø.

Ådsler med medicinrester har dødelige konsekvenser for gribbe.

Godt mod meget

I Danmark sælges over 10 præparater med indhold af stoffet eller dets natrium- eller kaliumsalt. Det bruges især mod reumatiske sygdomme og andre inflammatoriske lidelser eller migræne. Men også mod menstruationsbesvær og ægte gift. Højeste døgndosis er omkring 200 mg kaliumsalt. Frarådes til gravide og til kvinder der søger at blive gravide. Bivirkninger er hyppigst smerter i maven og kvalme og risiko for udvikling af sår i mave-tarmkanalen.

Sidste udkald

Opdræt i fangenskab anses som den eneste realistiske måde at redde fuglene på. Håbet er så senere at genindføre dem i naturen. Men det er omsonst, hvis der stadig er diclofenac i miljøet. For at få effekt må metoden kombineres med et totalt stop for brugen af den medicin til dyrene.

Det er alarmerende, at diclofenac nu anvendes så udbredt som lægemiddel til mennesker, at det er til stede i vandet fra flere engelske flodmundinger i mængder lige under 200 ng/l. Laboratorieforsøg viser, at regnbueørreder allerede får akutte skader på nyrer, lever og gæller ved 1 µg/l.

Diclofenac fjernes ikke fra vandet ved den almindelige spildevandsrensning, men heldigvis ser stoffet ud til at være så ustabil i miljøet, at det hurtigt nedbrydes og forsvinder. Men hvad mon det nedbrydes til?

Bakteriebomber

Hvad så hvis nogen gribbe forsvinder? De fleste bryder sig ikke meget om dem i forvejen. Som borger i et industrialiseret samfund er det vanskeligt at forestille sig, hvilken virkning lossepladser har, hvis de bliver efterladt uden kontrol og uden forsegling mod nedsivning til grundvandet. I det meste af Indien findes ikke systematiseret renovation. Det betyder f. eks., at ådsler ikke fjernes, men efterlades til naturens skraldemænd. Det er gribbene. Uden dem vil køer, der anses for hellige, blive efterladt, hvor de falder om, for at rådne. Det giver forureningsproblemer, der uvægerligt medfører sundhedsproblemer. Rådende kadavere lækker ubehagelige ting til undergrunden og forurener vandet. De forvandler sig hurtigt til stinkende bakteriebomber, der begunstiger infektioner af alle slags.

Kilder

Fiona Profitt og Pallava Bagla *Science* 2004, Bind 306 side 223. Circling In on a Vulture Killer.

Rhys E. Green, Ian Newton, Susanne Schultz, Andrew A. Cunningham, Martin Gilbert, Deborah J. Pain og Vibhu Prakash *Journal of Applied Ecology* 2004, Bind 41 side 793-800. Diclofenac poisoning as a cause of vulture declines across the Indian subcontinent.

<http://www.lk-online.dk/default.asp> indeholder information om lægemidler, der sælges i Danmark.